

STANDARDELE BASEL III PRIVIND CONSOLIDAREA CAPITALIZARII SISTEMULUI BANCAR

Dr. Natalita HURDUC
E-mail: natalia.hurdud@yahoo.com
Universitatea „Athenaeum” București

Drd. Nicoleta HURDUC
Academia de Studii Economice
București

Abstract:

Obiectivul viitoarelor reguli Basel III este de a îmbunătăți capacitatea sectorului bancar, de a absorbi șocurile economice și financiare, indiferent de sursă, reducând astfel riscul de contagiune din sectorul financiar către economia reală. Unul dintre principalele motive pentru care criza economică și financiară, care a început în anul 2007, a devenit atât de severă, a fost faptul că sectorul bancar din multe țări a crescut printr-o îndatorare excesivă. Acest lucru a fost însoțit de o erodare treptată a nivelului și a calității bazei de capital. În același timp, multe bănci nu detineau suficiente rezerve de lichiditate. Sistemul bancar, prin urmare, nu a fost capabil să absoarbă pierderile sistemice din tranzacționare și creditare. Punctele nevralgice din sectorul bancar s-au transmis rapid către restul sistemului financiar și a economiei reale, rezultând într-o contracție masivă a lichidității și disponibilității de creditare. În cele din urmă sectorul public a trebuit să intervină cu injecții de lichiditate, cu o infuzie masivă de capital și garanții, expunând și contribuabilii la pierderile mari din sistemul financiar.

Cuvinte cheie: Basel III, adecvarea capitalului, risc sistemic.

Clasificare JEL: E59, F33, F36, F37, G21.

Introducere

Având în vedere domeniul de manifestare și viteza cu care crizele recente și anterioare au fost transmise pe glob, precum și caracterul imprevizibil al unor crize viitoare, este esențial ca toate țările să consolideze capacitatea de aparare a sectoarelor lor bancare, atât la șocurile interne cât și la cele externe. Pentru a rezolva aceste deficiențe ale pieței bancare, care s-au manifestat în timpul crizei, Comitetul de la Basel a propus introducerea unui număr de reforme fundamentale, care vor modifica cadrul de reglementare internațional. Reformele au menirea să întareasca rezistența la stres la nivel de jucător, prin noi regulamente **microprudențiale**. Reformele au de asemenea, un accent **macroprudențial**, prin abordarea riscurilor la nivel de sistem, deoarece la acest nivel riscurile au efect multiplicativ și prociclic. Aceste abordări micro și macroprudențiale sunt

interdependente, rezistența mai mare la nivel de bancă reducând riscul la șocuri, la nivel de sistem.

1. Consolidarea capitalizării

Comitetul propune creșterea ratelor minime de capital, cu introducerea progresivă de la 1 ianuarie 2013. Până la 1 ianuarie 2015, băncile vor fi obligate să îndeplinească următoarele cerințe minime, în raport cu activele ponderate la risc : 4,5% capitaluri proprii de rang 1 , 6,0% capital de rang 1 și 8,0% capital total . Comitetul propune introducerea unui cadru care să promoveze conservarea capitalului și constituirea de rezerve adecvate.

Noile cerințe de capital Basel III

	Capital Rang 1 – Capital Social %	Capital Rang 1 %	Total Capital %
Minim	4.5	6.0	8.0
Rezerva “de conservare”	2.5		
Minim + rezerva “de conservare”	7.0	8.5	10.5
Intervalul rezervei anti-ciclice	0-2.5		

*Sursa: „Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems”,
Comitetul de la Basel, Dec. 2010*

Constituirea unei rezerve de capital de 2,5%, sub forma unui tampon, urmează să fie adăugată la capitalul propriu de rang 1, cu introducerea progresivă începând de la 1 ianuarie 2016, devenind total constituită la sfârșitul anului 2018.

Basel III introduce de asemenea, un tampon de capital anticiclic care vizează protejarea sectorului bancar în perioadele de creștere agregată a creditului și care să varieze între 0% și 2,5%. Nivelul tamponului de capital anticiclic va fi stabilit de autoritățile de supraveghere din jurisdicțiile unde sunt localizați debitorii, indiferent de țara de origine a creditorului.

1.1. Îmbunătățirea calității capitalului și transparența raportării bazei de capital

În acest scop, principala formă de capital de rangul 1 trebuie să o constituie acțiunile existente și rezultatul reportat. Deducerile de capital și filtrele prudențiale au fost armonizate la nivel internațional și în general, aplicate la nivelul de capitaluri proprii. Restul bazei de capital de rangul 1 trebuie să fie compusă din instrumente subordonate, cu dividende/cupoane distribuite în mod discreționar și non-cumulativ și nu au nici scadență, nici stimulente pentru a fi răscumpărate. Instrumentele hibride de capital cu un stimulente pentru răscumpărare, prin clauze de step-up (care sunt în prezent limitate la 15% din baza de capital de rangul 1), vor fi eliminate. În plus, instrumentele de capital de rangul 2 vor fi armonizate, iar așa-numitele instrumentele de capital de rangul 3 (care au fost disponibile numai pentru a acoperi riscurile de piață), au fost eliminate. În cele din urmă, pentru a

îmbunătăți disciplina pe piață, se va cere o transparență mai mare asupra bazei de capital, cu raportarea tuturor elementelor de capital și reconcilierea cu raportarea contabilă.

1.2. Îmbunătățirea managementului riscului

Standardele Basel III vor ridica cerințele de capital aferente portofoliului de tranzacționare și a expunerilor complexe rezultate în urma securitizărilor. Se va introduce o valoare la risc (VaR) a cerinței de capital, în condiții de stres semnificativ, pe o perioadă de 12 luni. În plus, Comitetul a introdus cerințe mai mari de capital pentru securitizări atât în activitatea bancară, cât și în portofoliul de tranzacționare. Față de prevederile regulamentelor Basel II, noile standarde vizează procesul de revizuire și de supraveghere a Pilonului 2 și lărgesc aria de raportare privind Pilonul 3. Îmbunătățirile Pilonului 1 și 3 trebuie să fie puse în aplicare până la sfârșitul anului 2011, iar noile standarde aplicabile Pilonului 2 au devenit efective din iulie 2009. Comitetul va efectua, până la sfârșitul anului 2011 o revizuire fundamentală a reglementărilor aferente portofoliului de tranzacționare. Acest document prezintă, de asemenea, măsuri de consolidare a cerințelor de capital necesare pentru acoperirea expunerilor la riscul de credit al contrapartii tranzacțiilor cu instrumente financiare derivate, titluri repo. Noile reforme vor prevedea și surplusul de capital necesar pentru a susține aceste expuneri, pentru a reduce prociclicitatea și pentru a oferi stimulente suplimentare, pentru a muta contractele derivate extrabursiere către o contraparte centrală. Astfel, prin noile standarde se dorește reducerea riscului sistemic la nivelul sistemului financiar. Aceste măsuri oferă de asemenea, stimulente pentru a consolida gestiunea expunerilor la riscul de credit al contrapartii.

În acest scop, Comitetul va introduce următoarele reguli :

- Băncile își vor stabili capitalul necesar pentru acoperirea riscului de credit al contrapartii folosind date supuse la stres. Această abordare va răspunde atât preocupărilor legate de scăderea costului capitalului în perioade de volatilitate pe piață, cât și preocupărilor legate de prociclicitate. De asemenea, această abordare, va promova, un management mai integrat al riscului de piață și al riscului de contrapartida.

- Băncile vor fi supuse unui cost de capital pentru potențialele pierderi ca urmare a evaluării la pretul pieței (de exemplu, riscul ajustării valorii creditului), asociată cu o deteriorare a bonității contrapartii. Deși Acordul Basel II acoperă riscul de nerambursare a contrapartii, acesta nu abordează riscul ajustării valorii creditului care, în timpul crizei financiare, a fost o sursă mai mare de pierderi decât cele care au decurs din nerambursare.

- Comitetul va introduce standarde stricte de gestionare a garanțiilor și a marjei inițiale. Băncile care au expuneri mari din instrumente derivate nelichide către un singur partener, vor trebui să aplice perioade mai lungi pentru marja inițială în procesul de determinare a cerințelor de capital.

- Pentru a aborda riscurile sistemice rezultate din interacțiunea dintre bănci și alte instituții financiare, prin piețele de instrumente derivate, Comitetul va lucra cu, Comisia pentru Plăți și Decontări (CPSS) și cu Organizația Internațională a Comisiilor de Valori Mobiliare (IOSCO) pentru a stabili standarde mai stricte pentru piața financiară și contrapărțile centrale. Capitalizarea necesară pentru acoperirea expunerilor băncii la contrapărți centrale (CPC), se va baza în parte, pe respectarea de către CPC a acestor standarde și va fi finalizată în urma unui proces consultativ până la finele anului 2011. Garanțiile și expunerile bancilor față de CPC-urile (marcate-la-piață), care respecta aceste standarde, vor fi supuse unei ponderari la risc mai scăzută (propusă la 2%), iar capitalul necesar acoperirii expunerilor la CPC-uri va fi și el supus unei analize a sensibilității la risc. Aceste standarde, împreună cu cerințele de capital pentru expunerile bilaterale la derivate OTC, vor stimula bancile să-și mute expunerile către CPC-uri. Pentru a aborda riscul sistemic în sectorul financiar, Comitetul recomandă creșterea ponderilor de risc privind expunerile față de instituțiile financiare în raport cu sectorul corporat non-financiar.

1.3. Suplimentarea cerinței de capital ponderat la risc pe baza ratei de îndatorare

Comitetul recomandă introducerea unei cerințe legate de raportul de parghie (sau rata de îndatorare) pentru a realiza următoarele obiective:

- 1) limitarea ratei de îndatorare în sectorul bancar (contribuind astfel la reducerea riscului de „dez-îndatorare” ce poate avea un efect de destabilizare asupra sistemului financiar și a economiei);
- 2) introducerea de garanții suplimentare (pentru a preveni riscul de model în determinarea necesarului de capital și măsurarea gresită a capitalului ponderat la risc prin introducerea unui etalon transparent, independent de risc).

1.4. Reducerea efectului prociclic și introducerea de rezerve de capital cu rol anticiclic

Comitetul introduce o serie de măsuri pentru a aborda prociclicitatea și creșterea rezistenței sectorului bancar la stres. Aceste măsuri au următoarele obiective cheie:

- 1) prevenirea exceselor ciclice cu privire la cerințele minime de capital;
- 2) promovarea provizionării bazate pe estimări ale rezultatelor viitoare;
- 3) conservarea capitalului pentru a construi rezerve de capital la nivel de bănci și la nivel de sector bancar, care să poată fi utilizate în condiții de stres;
- 4) atingerea obiectivului mai larg macroprudențial de protejare a sectorului bancar în perioadele de creștere excesivă a creditului.

Comitetul dorește o provizionare bazată pe abordarea Pierderii Așteptate, propusă de IASB (International Accounting Standards Board) în efortul său de a îmbunătăți standardul internațional de contabilitate IAS 39. Comitetul sprijină

aceasta abordare pentru ca ea surprinde mai bine pierderile efective și este, de asemenea, mai puțin prociclica decât actuala abordare "pierdere realizată". Această abordare se încadrează mai bine în efortul Comitetului de a promova o atitudine conservatoare în stabilirea capitalului necesar și constituirea de rezerve peste cerințele minime de capital care să poată fi folosite în perioadele de stres.

La debutul crizei financiare, o serie de bănci au continuat să facă distribuții mari de dividende, să-și rascumpere acțiuni sau să ofere plăți generoase managementului, chiar dacă starea lor financiară și perspectivele pentru întregul sector erau în continuă deteriorare. Acest comportament riscant a fost încurajat de piața financiară, care ar fi perceput o reducere a dividendelor ca un semnal de slăbiciune financiară. În ciuda semnalelor liniștitoare, aceste bănci și sectorul în ansamblu, deveneau mai slabe în fața crizei. Multe bănci s-au întors repede la profitabilitate, dar nu au făcut eforturi pentru a-și reconstrui capitalul și a susține revenirea la activități de creditare. Luată împreună, aceste comportamente au condus la creșterea prociclicității sistemului. Pentru a aborda această disfuncționalitate de piață, Comitetul va introduce un cadru care va oferi autorităților de supraveghere instrumente puternice de a promova conservarea capitalului în sectorul bancar. Punerea în aplicare a cadrului prin intermediul unor standarde de conservare a capitalului, convenite la nivel internațional, va ajuta la creșterea rezistenței sectorului în eventualitatea unei recesiuni și va oferi mecanismul pentru reconstruirea capitalului în timpul redresării economice. În plus, cadrul propus este suficient de flexibil pentru a permite o serie de răspunsuri ale băncii pentru a fi în conformitate cu standardul.

Comitetul de la Basel va introduce un regim care va ajusta gama de rezerve de capital, atunci când există semnale că dinamica creditului este excesivă. Scopul rezervelor de capital anticiclice este de a oferi protecție macroprudențială sectorului bancar în perioadele de creștere agregată excesivă a creditului.

1.5. Măsuri adresate băncilor de importanță sistemică

În timp ce prociclicitatea amplifică șocurile pe parcursul timpului, interconectarea excesivă a piețelor și a băncilor de importanță sistemică (instituții de credit care îndeplinesc concomitent criteriile stabilite în Metodologia BIS, privind dimensiunea, interconectivitatea, substituirea, complexitatea și globalizarea la nivel mondial), transmit șocurile la nivelul sistemului financiar internațional și la nivelul economiei internaționale. Băncile de importanță sistemică ar trebui să aibă capacitatea de absorbție a pierderilor dincolo de standardele minime. Comitetul de la Basel și Consiliul pentru Stabilitate Financiară sunt în curs de dezvoltare a unei abordări bine integrate a instituțiilor financiare de importanță sistemică, care ar putea include combinații de cerințe mai mari de capital și planuri de salvagardare.

2. Impactul standardelor Basel III asupra ratelor de adecvare a capitalului bancar, in cateva tari din Centrul si Estul Europei

Din analiza ratelor de adecvare a capitalului bancar in 6 tari din Centrul si Estul Europei, se poate constata ca impactul regulamentelor Basel III nu vor avea o influenta dramatica, mentinand insa ipoteza potrivit careia, capitalul de rang 1 coincide cu fondurile proprii.

Ratele de adecvare a capitalului in ECE- 2010

<i>Tara</i>	<i>Nivelul curent</i> <i>%</i>	<i>Nivelul minim</i> <i>%</i>
<i>Polonia</i>	<i>13,6</i>	<i>8,0</i>
<i>Ungaria</i>	<i>12,6</i>	<i>8,0</i>
<i>Cehia</i>	<i>15,0</i>	<i>8,0</i>
<i>Slovacia</i>	<i>13,2</i>	<i>8,0</i>
<i>Bulgaria</i>	<i>18,0</i>	<i>8,0</i>
<i>Romania</i>	<i>14,3</i>	<i>8,0</i>

Sursa: Bancile Centrale

Totusi, regiunea ECE ar putea fi afectata indirect de implementarea standardelor Basel III, de catre jucatorii internationali activi in regiune, care pot ajunge sa fie constransi in strategiile lor de crestere la nivel mondial.

Deficitul de capital, sau constrangerile de finantare, care ar putea afecta acesti jucatori internationali, precum si limitarile de alocarea optima intragrup privind capitalul si finantarea (din cauza unor limite nationale) ar putea ajunge sa penalizeze modelul bancar transfrontalier, care a fost baza convergentei economice si financiare din Europa Centrala.

BIBLIOGRAFIE :

1. Basel Committee on Banking Supervision - Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems, revised version June 2011;
2. Basel Committee on Banking Supervision – Basel III: definition of capital – Frequently asked questions, July 2011;
3. Banca Nationala a Romaniei – Raport asupra stabilitatii financiare 2011;
4. Bancile Centrale din Polonia, Ungaria, Cehia, Slovacia, Bulgaria, Romania, sit-uri.